

Περιλαμβάνονται:
Μια συζήτηση της συγγραφέα με τον Barack Obama
Επίμετρο του Σταύρου Ζουμπουλάκη

Λάιλα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

**MARILYNNE
ROBINSON**

Βραβείο Πούλιτζερ 2005

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΑΚΙ ΣΤΕΚΟΤΑΝ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΚΕΙ, στα σκαλιά, μέσα στο σκοτάδι, με τα μπράτσα τυλιγμένα γύρω του για να προστατευτεί από το κρύο· είχε πλαντάξει στο κλάμα και τα βλέφαρά του έγερναν. Δεν άντεχε άλλο να ολολύζει· έτσι κι αλλιώς δεν την άκουγαν, και να την άκουγαν όμως, τα πράγματα μάλλον θα χειροτέρευαν. Κάποιος είχε φωνάξει: Κάντε αυτό το πράγμα να το βουλώσει, αλλιώς αναλαμβάνω εγώ! Και τότε μια γυναίκα την άρπαξε από το μπράτσο, την έσυρε έξω από την κρυψώνα της που ήταν κάτω απ' το τραπέζι, της έδωσε μια σπρωξιά προς τα σκαλιά της εισόδου, έκλεισε την εξώθυρα και οι γάτες τρύπωσαν κάτω απ' το σπίτι. Δεν θα την άφηναν πια να τις τριγυρίζει, επειδή πότε πότε τους τραβούσε την ουρά. Τα μπράτσα της ήταν γεμάτα γρατζουνιές και οι γρατζουνιές έτσουζαν. Είχε συρθεί κάτω από το σπίτι για να βρει τις γάτες, όταν όμως κατάφερε να αρπάξει μία, εκείνη άρχισε να παλεύει για να ξεφύγει, κι όσο πιο δυνατά την κρατούσε το παιδί, τόσο πιο βίαια πάλευε η γάτα· στο τέλος το δάγκωσε το παιδί, κι εκείνο την άφησε να φύγει. Γιατί συνεχίζεις να κοπανάς τη σήτα της πόρτας; Κανένας δεν σε θέλει μες στα πόδια του αν συμπεριφέρεσαι έτσι. Κι ύστερα η πόρτα έκλεισε και μετά από λίγο έπεσε σκοτάδι. Οι άνθρωποι μέσα σόπασαν κι έγινε νύχτα για πολύ. Φοβόταν να τρυπώσει κάτω απ' το σπίτι, φοβόταν να καθίσει στα σκαλιά, όμως αν έμενε

πλάι στην πόρτα, ίσως και να της άνοιγαν. Το φεγγάρι την κοίταζε κατάματα, θόρυβοι έρχονταν από το δάσος, ωστόσο είχε σχεδόν αποκοιμηθεί όταν φάνηκε η Ντολ στο αηφορικό μονοπάτι και τη βρήκε εκεί –πιο αξιολύπητη δεν γινόταν– και την πήρε στην αγκαλιά της και την τύλιξε στο σάλι της και είπε: «Λοιπόν, δεν έχουμε πού να πάμε. Πού να πάμε;».

Αν υπήρχε ένας άνθρωπος στον κόσμο που το παιδί σιχαινόταν περισσότερο, αυτός ήταν η Ντολ. Της έτριβε το πρόσωπο μ' ένα υγρό πανάκι, την κυνηγούσε με μια σπασμένη χτένα για να της ξεμπλέξει τα μαλλιά. Τα περισσότερα βράδια η Ντολ κοιμόταν στο σπίτι, κι ίσως για αντάλλαγμα να έριχνε και κανένα σκούπισμα. Ήταν η μόνη που σκούπιζε πότε πότε και βλαστημούσε όσο δούλευε: Ανάθεμά τους, κανένας δεν κάνει τίποτα εδώ μέσα, και κάποιος απαντούσε: Τότε άσ' τα όλα όπως είναι, γαμώτο. Υπήρχαν άνθρωποι που κοιμούνταν στο πάτωμα, σ' ένα χάος από παπλώματα και τσουβάλια από λινάτσα. Δεν ξεχώριζες τη μια μέρα από την άλλη.

Όταν το παιδί κρυβόταν κάτω απ' το τραπέζι, το ξεχνούσαν. Το τραπέζι ήταν χωμένο σε μια γωνιά, κι αν έμενε ήσυχη, δεν έμπαιναν στον κόπο να τη φτάσουν και να την τραβήξουν έξω. Όταν ερχόταν τη νύχτα η Ντολ, γονάτιζε μπροστά στο παιδί και το σκέπαζε με το σάλι της, ύστερα όμως έφευγε πολύ νωρίς το πρωί και η μικρή ένιωθε το σάλι να γλιστράει από πάνω της κι ένιωθε να κρυώνει πιο πολύ τώρα που είχε χάσει τη ζεστασιά του, κι αναδευόταν και πέταγε ένα δυο βρομόλογα μέσα από τα δόντια της. Όμως έβρισκε λίγη γαλέτα, ένα μήλο, κάτι, κι ένα ποτήρι νερό να την περιμένουν όταν ξυπνούσε. Μια φορά, βρήκε ένα παιχνιδάκι. Ήταν ένα καστανόχρωμο αλογάκι φτιαγμένο από πανί, δεμένο με σπάγγο, με δυο κόμπους στα πλευρά και δυο στα καπούλια, σαν

πόδια, μπροστινά και πισινά. Το παιδί έπιασε να του σιγοψιθυρίζει και κοιμήθηκε με το παιχνίδι κάτω από το πουκαμισάκι του.

Η Λάιλα δεν θα μιλούσε σε κανέναν για εκείνη την εποχή. Ήξερε ότι θα φαινόταν θλιβερή – και, ειλικρινά, δεν ήταν. Η Ντολ την πήρε στην αγκαλιά της και την τύλιξε με το σάλι της. «Και τώρα τσιμουδιά» είπε. «Μη σου περάσει απ' το μυαλό να τους ξυπνήσεις». Βόλεψε τη μικρή στον γοφό της και την κουβάλησε στο σκοτεινό σπίτι, βαδίζοντας όσο πιο προσεκτικά και αθόρυβα μπορούσε· βρήκε τον μπόγο με τα πράγματά της, που τον φύλαγε σε μια γωνιά, κι ύστερα βγήκαν και πάλι στο παγερό σκοτάδι και κατέβηκαν τα σκαλιά. Στο σπίτι η ατμόσφαιρα ήταν βαριά και δύσοσμη από τον ύπνο τόσων ανθρώπων και η νύχτα ήταν ανεμοδαρμένη, τα δέντρα θρόιζαν. Το φεγγάρι είχε δύσει· έπεφτε βροχή, τόσο λεπτή, που την ένιωθες σαν ελαφρύ μυρμήγκιασμα στο δέρμα. Το παιδί ήταν τεσσάρων ή πέντε ετών, με μακριά κανιά· το σάλι δεν έφτανε να τη σκεπάσει, όμως η Ντολ τής έτριβε τους αστραγάλους με το μεγάλο, τραχύ της χέρι και σκούπιζε την υγρασία από τα μάγουλα και τα μαλλιά της. Ψιθύρισε: «Ούτε που ξέρω τι θαρρώ πως κάνω. Ούτε που μου πέρασε ποτέ απ' το μυαλό. Μπα, μπορεί και να μου πέρασε. Δεν ξέρω. Μπορεί και ναι. Μα τούτη η νύχτα σίγουρα δεν σηκώνει σκέψεις». Ανασήκωσε την ποδιά της για να σκεπάσει τα πόδια του παιδιού και προχώρησε, κουβαλώντας το πέρα από το ξέφωτο. Ίσως η πόρτα να άνοιξε και μια γυναίκα να τους φώναξε: Πού πας με το παιδί; κι ύστερα, μετά από ένα λεπτό, να ξανάκλεισε το πορτοφύλλο, λες και ήταν αρκετή αυτή η επίδειξη ανθρωπιάς. «Λοιπόν» ψιθύρισε η Ντολ «για να δούμε».

Ο δρόμος δεν ήταν καλύτερος από μονοπάτι, όμως η Ντολ

το είχε περπατήσει τόσες φορές μες στο σκοτάδι, ώστε δρασκελούσε τις ρίζες και απέφευγε τις λακκούβες χωρίς να σταματάει ή να σκοντάφτει. Κατάφερνε να βαδίζει γοργά κι όταν δεν είχε διόλου φως. Και ήταν τόσο δυνατή, που μπορούσε να μεταφέρει σχεδόν αποκοιμισμένο ακόμα κι ένα δύσχρηστο φορτίο όπως ετούτο το μακρυκάνικο παιδί. Η Λάιλα ήξερε ότι ήταν αδύνατον τα πράγματα να είχαν γίνει όπως τα θυμόταν, λες και παρασυρόταν απ' τον άνεμο, γιατί υπήρχαν μπράτσα γύρω της που τη βεβαίωναν πως ήταν ασφαλής κι ένας ψίθυρος στ' αυτιά της που τη βεβαίωνε πως δεν θα έμενε μόνη. Ο ψίθυρος έλεγε: «Πρέπει να βρω ένα μέρος να σ' αποθέσω. Πρέπει να βρω ένα στεγνό μέρος». Κι ύστερα κάθισαν στο χώμα, πάνω στις πευκοβελόνες, η Ντολ με την πλάτη στηριγμένη σ' ένα δέντρο και το παιδί κουλουριασμένο στην ποδιά της, χωμένο στο στήθος της, ν' ακούει τον χτύπο της καρδιάς της, να τον νιώθει. Έπεφτε δυνατή βροχή. Χοντρές σταγόνες έσκαγαν τότε τότε πάνω τους. Η Ντολ είπε: «Έπρεπε να το καταλάβω ότι ερχότανε βροχή. Και τώρα σου ανεβαίνει πυρετός». Όμως το παιδί απλώς κούρνιαζε πάνω της, ελπίζοντας να μείνει εκεί όπου βρισκόταν, ελπίζοντας να μη σταματήσει η βροχή. Μπορεί η Ντολ να ήταν η πιο μοναχική γυναίκα στον κόσμο κι εκείνο το πιο μοναχικό παιδί, όμως να που τώρα κάθονταν εκεί οι δυο τους, ζεσταίνοντας η μια την άλλη μέσα στη βροχή.

Όταν σταμάτησε η βροχή, η Ντολ σηκώθηκε αδέξια με το παιδί στην αγκαλιά και το κουκούλωσε με το σάλι όσο πιο σφιχτά μπορούσε. Είπε: «Ξέρω ένα μέρος». Το κεφάλι του παιδιού έπεσε πίσω και η Ντολ το ξανάφερε στη θέση του, φροντίζοντας να μην ξεσκεπαστεί. «Φτάσαμε σχεδόν».

Ήταν μια άλλη καλύβα με λίγα σκαλιά και μια ξεχαρβαλωμένη αυλόπορτα. Ένα γέρικο μαύρο σκυλί αναδεύτηκε, ανακάθι-

σε στα πίσω του πόδια, γάβγισε και μια γριά άνοιξε την πόρτα. Είπε: «Δεν έχει δουλειά για σένα, Ντολ. Τίποτα δεν περισσεύει».

Η Ντολ κάθισε στα σκαλιά. «Σκέφτηκα μήπως ξαπόσταينا λιγάκι».

«Τι έχεις εκεί πέρα; Πού το βρήκες το παιδί;»

«Να μη σε νοιάζει».

«Το καλό που σου θέλω, να το πας πίσω».

«Μπορεί. Αν και δεν νομίζω».

«Τουλάχιστον δώσ' του κάτι να φάει».

Η Ντολ δεν είπε τίποτα.

Η γριά μπήκε στο σπίτι και ξαναγύρισε φέρνοντας ένα κομμάτι μπομπότα. «Ετοιμαζόμουν ν' αρμέξω. Καλύτερα να μπεις μέσα, μην αφήνεις στο κρύο το παιδί».

Η Ντολ στεκόταν με το παιδί στα χέρια πλάι στη σόμπα, που ανάδινε λίγη ζεστασιά από τα μισοχωνεμένα κάρβουνα. Ψιθύρισε: «Τσιμουδιά εσύ. Έχω εδώ κάτι για σένα. Πρέπει να το φας». Όμως το παιδί δεν μπορούσε ν' ανασηκωθεί, δεν μπορούσε να κρατήσει το αδύναμο κεφάλι του στη θέση του. Κι έτσι η Ντολ γονάτισε στο πάτωμα για να ελευθερώσει τα χέρια της κι άρχισε να τσιμπολογάει ψίχουλα από την μπομπότα και να τα βάζει στο στόμα του παιδιού, το ένα μετά το άλλο. «Πρέπει να καταπιείς».

Η γριά ξαναγύρισε με έναν κάδο γάλα. «Ζεστό από την αγελάδα» είπε. «Το καλύτερο πράμα για ένα παιδί». Εκείνη η δυνατή μυρωδιά, σαν από γρασίδι, γάλα φρέσκο σε τσίγκινο κύπελλο. Η Ντολ τής το έδωσε γουλιά γουλιά, στηρίζοντας το κεφάλι της στην καμπύλη του μπράτσου της.

«Ωραία, κάτι κατέβασε, αν βέβαια δεν το βγάλει αμέσως. Τώρα βάλε ξύλα στη φωτιά και μετά την πλένουμε λιγάκι να ξεβρομίσει».

Όταν το δωμάτιο ξεστάθηκε, όταν ξεστάθηκε και το νερό στο τσαγερό, η γριά ακούμπησε μια λευκή λεκάνη στο πάτωμα πλάι στη σόμπα, έστησε μέσα όρθια τη μικρή, και η Ντολ την έπλυνε ολόκληρη μ' ένα πανί και λίγο σαπούνι, τρίβοντάς την πιο απαλά εκεί που την είχαν γρατζουνίσει οι γάτες, εκεί που την είχαν τσιμπήσει οι ψύλλοι και τα κουνούπια και είχε ξυστεί, εκεί που στα γόνατά της είχαν σχηματιστεί κακάδια, εκεί που είχε πληγιάσει τα χέρια της απ' τη συνήθειά της να μασουλάει τις παρανυχίδες της. Το νερό της λεκάνης βρόμιζε τόσο, ώστε το πέταξαν στην αυλή και ξανάρχισαν. Έτρεμε σύγκορμη από το κρύο, έτσουζε και πονούσε. «Ψείρες» είπε η γριά. «Πρέπει να την κουρέψουμε». Έφερε ένα ξυράφι κι άρχισε να κουρεύει τις μπερδεμένες μπούκλες, περνώντας τη λεπίδα ξυστά στο κρανίο, ενώ απειλούσε: «Έχω ξυράφι εδώ. Το καλό που της θέλω, μη σαλέψει». Ύστερα σαπούνισαν και έτριψαν το κεφάλι της, νερό και σαπουνάδες κύλησαν στα μάτια της, πάλεψε και τσίριξε μ' όλη της τη δύναμη, τις καταράστηκε να σαπίσουν στην Κόλαση. Η γριά είπε: «Καλά θα κάνεις να της πεις δυο κουβέντες».

Η Ντολ σκούπισε σαπουνάδες και δάκρυα από το πρόσωπο του παιδιού με την άκρη της ποδιάς της. «Ποτέ δεν μου 'κανε καρδιά να τη μαλώσω. Τούτα τα λόγια είναι τα μόνα που την άκουσα ποτέ να λέει». Της έφτιαξαν δυο φουστάνια από λινάτσα αλευρόσακων, ανοίγοντας τρύπες για το κεφάλι και τα χέρια της. Στην αρχή ήταν σκληρά και άκαμπτα και μύριζαν σαν να τα φύλαγαν χρόνια σε κάποιο μπαούλο ή ντουλάπι, και το ύφασμα ήταν σταμπωτό με λουλουδάκια, σαν την ποδιά της Ντολ.

* * *

Αγαπώ τα βιβλία της.
Ο ήρωάς της Τζον Έιμς είναι τους πλέον αγαπημένους μου στη λογοτεχνία.
Barack Obama

Η αμερικανίδα Μέριλιν Ρόμπινσον, μία από τις σημαντικότερες συγγραφείς της εποχής μας, μας χαρίζει την αξέχαστη ιστορία ενηλικίωσης ενός κοριτσιού που μεγαλώνει στο περιθώριο της κοινωνίας μες στον φόβο και το δέος, τα χρόνια της Μεγάλης Ύφεσης της αμερικανικής οικονομίας. Η Λάιλα, άστεγη και μόνη, αφού έχει περιπλανηθεί επί χρόνια, μπαίνει στην εκκλησία μιας μικρής πόλης της Αϊόβα για να βρει καταφύγιο από τη βροχή. Αυτή θα είναι η αφορμή για να γεννηθούν ένας έρωτας και μια αναζήτηση που θα της αλλάξουν τη ζωή. Αφού παντρευτεί τον ιερέα της εκκλησίας και βρεθεί σε ασφαλές και προστατευμένο περιβάλλον, θα ξεκινήσει να αναζητά το νόημα των δύσκολων χρόνων της ύπαρξής της.

Ένα βιβλίο για τον έρωτα που έρχεται όταν πια σε έχει σημαδέψει η ζωή, ένα βιβλίο για την πίστη, αλλά και για όλα αυτά που δεν μπορούν να εκφραστούν με λέξεις, όσο βαθιά κι αν τα νιώθουμε.

Αριστούργημα. Μια εξάισια δημιουργία.

Publishers Weekly

Διαφωτιστικό με την καλύτερη δυνατή έννοια, μας προκαλεί να επανεξετάσουμε την επιπόλαιη, ανακυκλωμένη εικόνα που έχουμε για τον κόσμο και τον εαυτό μας.
Guardian

ISBN: 978-618-03-0259-2

9 786180 302592

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ.: 80259